

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Udrag fra Danne-Virke I

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter", i Grundtvig, N. F. S.: *N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter*, Gyldendalske Boghandel, 1904-1909, s. 361.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-grundtvig03val-shoot-idm139670057613536/facsimile.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter

Danne-Virke I

I Aar og i Tanker,
Trods Grunde og Skæer;
Det Navn du kan sjunge
Med aandelig Tunge
Nu gladelig hist,
Som Gud os vil unde
At sjunge saalunde
Eenstemmig forvist!

Om Krønikens Dyrkning.

Naar det kan er vist, hvad der er uimodsigeligt, at enten maae man give Slip paa al sand Forklaring af Tilværelsen, al fornuftig Indsigt i de store Hemmeligheder om Menneskets Vilkaar og Bestemmelse, eller man maa stræbe efter Forklaringen og søge Indsigten paa Historiens Vej; er det vist, da kan der heller ingen Tvivl være om, at Historien bør dyrkes med langt mere Flid og Iver og langt mere almindelig end hidtil, da man selv hos de fleste Bøglærde kun fandt en saare fattig Kundskab om de almindeligste Begivenheder, medens Lægmand var aldeles uvidende om Tidernes Løb i det Hele. Historien indslutter os alle; enhver af os er beskikket til at udrette en Deel af Menneskets Gierning, til efter Evne og Leilighed at bidrage til Oprettelsen af Sandheds Rige paa Jorden, og vi tør da ligesaa lidt udelukke nogen fra historisk Kundskab, som vi kan udelukke nogen af Menneske-Slægten eller af Sandheds Rige. Imidlertid er det aabenbart, at hverken have alle Mennesker samme Maal af Kræfter eller eens Bestilling i Livet, og ligesom heri ligger Grunden til Stændernes Skilsmisse i Staterne, hvis Nødvendighed aldrig er blevet klarere bevist end ved det ætende Aarhundredes Prøve paa at ophæve den, saaledes følger ogsaa heraf, at Historien vel skal almindelig dyrkes, men med den Forskiel, som ikke alene de Enkeltes, men de nødvendige Stænders Forskiellighed tilsiger. Uden nu her at indlade os i den forresten høist lærerige Undersøgelse om Stænders Opkomst og Forhold i Oldtiden og Middelalderen, vil vi blot lægge Mærke til, at to Stænder, hvoraf den ene udtrykker Legemet, den anden Aanden, maa der altid være, hvorsom-

Danne-Virke I

helst der skal være Stat, og naar vi tage Ordene i deres egen Bemærkelse, kan vi nu med Føie kalde dem Handværksstand og Geistlighed, men ogsaa med velbekjendte og hjemlede Udtryk: de Lærde og de Læge. Mange Betragtninger tilbyde sig her over gamle og nye Stater med deres adskillige Forfatninger, og om Regjeringen som Statens Sjæl eller Fornuft; Betragtninger, der kunde kaste meget Lys paa de i forrige Aarhundrede, i alle Henseender gienneblødte, men ingenlunde forklarede Spørgsmaal om en fornuftig Statsforfatning; men slige Betragtninger høre til en egen Afhandling, og her er det nok at mindes, at hvorledes man end inddeler og sammensætter, maa dog i vore Stater de Læges Stand altid blive langt talrigere end de Lærdes; Mængden af Folkene vil stedsæ fattes baade Evne og Tid til at øve boglig Konst som Hovedsag, og deraf følger da, at Mængden ingen umiddelbar Deel kan tage i Historiens Dyrkning, men maa nøies med, hvad de Boglærde meddele den. Naar vi nu betænke, at Historien er den eneste naturlige Kilde til sand Indsigt i de menneskelige Vilkaar, synes vi høilig at maatte beklage læg og menig Mands Skiebne, da han synes dømt til den tungeste af alle Trældomme, udsat for at vorde listige Bedrageres visse Bytte, eller dog med Nødvendighed underkastet pinende Tvivl, han ei mægter at løse. Dette vilde ogsaa aabenbar være Tilfældet, hvis Sandheden om Mennesket først ved Granskning skulde findes, og det er klart, at det Aarhundrede, der prisede den Paastand som sin hele Viisdoms Grundvold, dermed fordømte menig Mand til den grueligste Aandstrældom, medens Talen kun var om almindelig Frihed og Oplysning; blind Tro paa de Lærdes Ord, dorsk Ligegyldighed for Menneskets vigtigste Anliggender eller ængstelig Tvivlsomhed, det var aabenbar de hange Kaar, imellem hvilke menig Mand havde at vælge; og andre Kaar kan vi endnu ikke byde, hvis Sandheden ei er os givet, hvis der ikke er en faldgyldig Aabenbaring, som forkynnder, hvad Tidernes Løb skal studefæste, kundgør for Alle, hvad kun den yderste Dag ret kan forklare. Dog, vi indsee let, at, dersom vi mangle en sliq Aabenbaring, da er selv den Lærdeste og Viseste iblandt os ei stort bedre faren end den Vankundigste; thi vi har indseet, at intet Menneske, uden at begaae den største Daarlighed, kan antage Følgerne af sin egen Grublen for almengyldig Sandhed, og at kun den fuldendte Historie kan give os fuldelig Beskeed om Menneskets Vilkaar; vi kan indsee, at selv det nøieste Bekjendskab med den alt forgangne Tid og

Danne-Virke I

den bedste Forstand paa sammes Vidnesbyrd, hvis de og uden Aabenbaring vare muelige, dog kun gav en stykkeviis Erkiendelse, en dunkel Formodning om den fuldkomne Sandhed, og vi kan fremdeles indsee, at det enkelte Menneskes Aar og Evner ere aldeles utilstrækkelige til at samle, rumme og begribe de Kundskaber, der ene kunde paa naturlig Maade avte selv denne grundede Formodning og halve Erkiendelse. Det er sandt, var der ikke Løgn, Synd og Vildfarelse i Verden, da var en overnaturlig Aabenbaring unødvendig, thi da bar hver Enkelt Sandheds ubesmittede Billede i sig, udrettede i Sandheds-Kiærlighed sin beskikkede Gierning, og følte hverken Trang eller urolig Drift til en høiere Grad af Erkiendelse, end ham var beskikket efter hans Tid og Evners Maa; men da nu Synden uimodsigelig er kommet i Verden, hvorledes det saa end er skeet, da intet Menneske af Naturen har Sandhedens rene Billede i sig, da vi alle ei blot ere udsatte for, men indviklede i Vildfarelse, saa er det uimodsigelig, at om vi ogsaa af os selv kunde med en uindskrænket Sandheds-Kiærlighed overalt i vor Kreds gøre den reite Skilsmisse mellem Sandhed og Løgn, saa er dog vort Kredsløb mellem Vugge og Grav nu for stakket, vort Hoved for snevert og vor Hjerne for sløv til at sanke, rumme og begribe selv kun alt det, der i vore Dage er begribeligt, forgangen og nærværende.

Her staae vi da igjen for den tillukke Dør til Viisdoms Kammer; vi see det klarlig, at Viisdom og Sandhed har deres Værelse derinde, men selv at oplade Dørren mægte vi ligesaa lidt, som, hvis den og var opladt, i Støvets Aar: syv Gange ti og sjelden fleer, at giennemvandre den Høieløftssal, der som en stjernet Himmel omhvælver den ganske Tid, hvoraf kun et Spand blev os forlenet til sagte Rørelse i Støvets Baand. Tydeligere: vi see det klart, at Historien maa aabenbare Sandhed, saa vist som Mennesket er sandelig til, saa vist som ikke hele Tilværelsen er en Drøm, som Ingen drømmer, et Billede af Intet, en Modsigelse af sig selv: Modsigelse af, hvad der ikke er til, kort sagt: en virkelig Umuelighed. At Historien nødvendig maa aabenbare Sandhed, klarlig besvare alle de Spørgsmaal, Mennesket kan gøre sig selv, det er saa vist, som at vi selv ere til; men Ingen af os mægte at omfatte eller begribe Historien, som omfatter os tilhøje med alle vore Forældre og Efterkommere til Dagens Ende; ja, Ingen af os formaar engang at sanke og at sammenføie, at overse og giennemskue det store ufuidendte Menneskebillede,